

K O D E K S R A V N A N J A E V R O P S K E S T A T I S T I K E

ZA
STATISTIČNE SLUŽBE
DRŽAV IN SKUPNOSTI

Sprejel
Odbor za evropski statistični sistem

28. septembra 2011

Preambula

Vizija evropskega statističnega sistema¹

„Evropski statistični sistem bo glavni izvajalec storitev na področju statističnih informacij in najpomembnejši dajalec informacij za Evropsko unijo in njene države članice. Na podlagi znanstvenih načel in metod bo evropski statistični sistem zagotavljal in stalno izboljševal program usklajene evropske statistike, ki je bistvena podlaga za demokratične procese in napredek v družbi.“

Poslanstvo evropskega statističnega sistema

„Evropsko unijo, svet in javnost oskrbujemo z neodvisnimi in visokokakovostnimi informacijami o gospodarstvu in družbi na evropski, nacionalni in regionalni ravni ter dajemo informacije na voljo vsem, ki jih potrebujejo pri sprejemanju odločitev, za raziskave in razprave.“

Za uresničitev tega poslanstva in vizije si člani evropskega statističnega sistema prizadevajo za skupno sodelovanje in stalne stike z uporabniki po načelih Kodeksa ravnanja evropske statistike in splošnih načelih vodenja kakovosti; ta med drugim vključujejo zavezanost vodstva, partnerstvo, zadovoljstvo zaposlenih in stalne izboljšave, poleg tega tudi povezovanje in usklajevanje.

Kodeks ravnanja evropske statistike

Kodeks ravnanja evropske statistike temelji na 15 načelih in zajema institucionalno okolje, procese statistične proizvodnje in statistične rezultate. Za vsako načelo se kot osnova za pregled izvajanja Kodeksa uporablja niz kazalnikov dobrih praks. Merila kakovosti za evropsko statistiko so opredeljena v evropski statistični zakonodaji².

Statistični organi³, ki jih sestavljajo Komisija (Eurostat), nacionalni statistični uradi in drugi nacionalni organi, pristojni za razvoj, pripravo in izkazovanje evropskih statistik⁴, skupaj z vladami, ministrstvi in Evropskim svetom, se zavezujejo, da bodo Kodeks spoštovali.

Načela Kodeksa ravnanja so skupaj s splošnimi načeli vodenja kakovosti skupen okvir kakovosti evropskega statističnega sistema.

1 Uredba (ES) 223/2009, člen 4.

2 Uredba (ES) 223/2009, člen 12.

3 Uredba (ES) 223/2009, člena 4 in 5.

4 Uredba (ES) 223/2009, člen 1. V Kodeksu ravnanja so „drugi nacionalni organi, pristojni za razvoj, pripravo in izkazovanje evropske statistike“ imenovani „drugi statistični organi“.

Institucionalno okolje

Institucionalni in organizacijski dejavniki bistveno vplivajo na učinkovitost in verodostojnost statističnih organov, ki razvijajo, pripravljajo in izkazujejo evropsko statistiko. Bistveni dejavniki so strokovna neodvisnost, pooblastilo za zbiranje podatkov, ustreznost virov, zavezanost kakovosti, statistična zaupnost, nepristranskost in objektivnost.

NAČELO

1

STROKOVNA NEODVISNOST

Strokovna neodvisnost statističnih organov od drugih političnih, regulativnih ali upravnih oddelkov ali organov, pa tudi od zasebnega sektorja, je zagotovilo za verodostojnost evropske statistike.

KAZALNIKI

- 1.1: Neodvisnost nacionalnih statističnih uradov in Eurostata od političnih in drugih zunanjih vplivov pri razvoju, pripravi in izkazovanju uradnih statistik je določena v zakonodaji in zagotovljena tudi za druge statistične organe.
- 1.2: Vodje nacionalnih statističnih uradov in Eurostata ter po potrebi vodje drugih statističnih organov imajo dovolj visok hierarhični položaj, da lahko zagotovijo dostop na visoki ravni do organov političnega odločanja in organov javne uprave. Te osebe so visoko usposobljeni strokovnjaki.
- 1.3: Za zagotavljanje neodvisnosti pri razvoju, pripravi in izkazovanju evropske statistike so odgovorni vodje nacionalnih statističnih uradov in Eurostata ter po potrebi vodje drugih statističnih organov.
- 1.4: Vodje nacionalnih statističnih uradov in Eurostata ter po potrebi vodje drugih statističnih organov so edini pristojni za odločanje o statističnih metodah, standardih in postopkih ter o vsebini in časovni razporeditvi statističnih objav.
- 1.5: Statistični delovni programi se objavijo, doseženi napredek pa se opiše v rednih poročilih.
- 1.6: Statistične objave se jasno razlikujejo od političnih izjav in se izdajajo posebej.
- 1.7: Nacionalni statistični urad in Eurostat ter po potrebi drugi statistični organi javno izražajo mnenja o statističnih vprašanjih in če presodijo, da je to primerno, tudi o kritiki na račun statistike ter o nepravilni uporabi statistike.
- 1.8: Imenovanje vodij nacionalnih statističnih uradov in Eurostata ter po potrebi drugih statističnih organov temelji izključno na strokovni usposobljenosti. Razlogi za končanje mandata so podrobno določeni v pravnem okviru. Med njimi ne sme biti razlogov, ki lahko ogrozijo strokovno ali znanstveno neodvisnost.

NAČELO

2

POOBLASTILO ZA ZBRANJE PODATKOV

Statistični organi imajo jasno pravno pooblastilo za zbiranje informacij za namene evropske statistike. Upravne organe, podjetja in gospodinjstva ter širšo javnost je mogoče z zakonom obvezati, da na zahtevo statističnih organov dovolijo dostop do podatkov ali dajo podatke za namene evropske statistike.

KAZALNIKI

- 2.1: Pooblastilo statističnih organov za zbiranje informacij za razvoj, pripravo in izkazovanje evropske statistike je zakonsko določeno.
- 2.2: Zakonodaja omogoča statističnim organom uporabo administrativnih podatkov za statistične namene.
- 2.3: Sodelovanje v statističnih raziskovanjih lahko statistični organi zahtevajo na podlagi pravnega akta.

NAČELO

3

USTREZNOST VIROV

Viri, ki so na voljo statističnim organom, zadostujejo za izpolnitev zahtev evropske statistike.

KAZALNIKI

- 3.1: Za zadovoljevanje sprotnih potreb statistike so na voljo količinsko in kakovostno ustrezni človeški, finančni in računalniški viri.
- 3.2: Obseg, raven podrobnosti in stroški priprave statistik so sorazmerni s potrebami.
- 3.3: Uveljavljeni so postopki za oceno in utemeljitev zahtev po novih statistikah glede na stroške njihove priprave.
- 3.4: Uveljavljeni so postopki, s katerimi se ugotovi, ali so vse statistike še vedno potrebne ali bi se zaradi sprostitve virov katera lahko opustila ali omejila.

NAČELO

4

ZAVEZANOST KAKOVOSTI

Statistični organi so zavezani kakovosti. Sistematično in redno ugotavljajo prednosti in pomanjkljivosti za nenehno izboljševanje kakovosti postopkov in proizvodov.

KAZALNIKI

- 4.1: Politika kakovosti je določena in javno dostopna. Za vodenje kakovosti obstajajo organizacijska struktura in orodja.
- 4.2: Uveljavljeni so postopki za načrtovanje in spremljanje kakovosti procesa priprave statistik.
- 4.3: Kakovost statističnih rezultatov se redno spremlja, ocenjuje glede morebitnih kompromisov in se o njej poroča po merilih kakovosti za evropsko statistiko.
- 4.4: Ključni statistični rezultati se redno in temeljito pregledujejo; po potrebi lahko tak pregled opravijo tudi zunanji strokovnjaki.

NAČELO

5

STATISTIČNA ZAUPNOST

Zasebnost dajalcev podatkov (gospodinjstva, podjetja, upravni organi in drugi dajalci podatkov), zaupnost danih informacij in njihova uporaba samo za statistične namene so v celoti zagotovljene.

KAZALNIKI

- 5.1: Statistična zaupnost je zagotovljena z zakonom.
- 5.2: Zaposleni se ob imenovanju s podpisom pravno zavežejo k zaupnosti podatkov.
- 5.3: Za namerne kršitve statistične zaupnosti so predpisane kazni.
- 5.4: Zaposleni prejmejo smernice in navodila za zaščito statistične zaupnosti pri procesu priprave in izkazovanja podatkov. Javnost se obvesti o politiki zaupnosti.
- 5.5: Sprejeti so fizični, tehnološki in organizacijski ukrepi za zaščito varnosti in integritete statističnih zbirk podatkov.
- 5.6: Za dostop zunanjih uporabnikov do statističnih mikropodatkov za raziskovalne namene se uporabljajo strogi protokoli.

Statistični organi razvijajo, pripravljajo in izkazujejo evropsko statistiko objektivno strokovno in pregledno, ob upoštevanju znanstvene neodvisnosti ter ob enakopravni obravnavi vseh uporabnikov.

KAZALNIKI

- 6.1: Statistični podatki se zbirajo na statistično utemeljeni objektivni podlagi.
- 6.2: Izbira virov in statističnih metod ter odločitve o izkazovanju statistik so statistično utemeljene.
- 6.3: Napake, odkrite v objavljenih statistikah, se čim prej popravijo, popravki pa javno objavijo.
- 6.4: Informacije o uporabljenih metodah in postopkih so javno dostopne.
- 6.5: Datum in čas objav statistik sta vnaprej objavljena.
- 6.6: Pomembnejše revizije ali spremembe metodologij so napovedane.
- 6.7: Vsem uporabnikom je omogočen enakopraven in hkraten dostop do statističnih objav. Kakršen koli privilegiran dostop pred objavo kateremu koli zunanjemu uporabniku je omejen, nadzorovan in javno objavljen. Če pride do uhajanja informacij v javnost, je treba ureditev predhodnega dostopa pregledati in zagotoviti nepristranskost.
- 6.8: Statistične objave in izjave na tiskovnih konferencah so objektivne in nepristranske.

Statistični procesi

Statistični organi v postopkih, ki jih uporabljajo pri organizaciji, zbiranju, obdelavi in izkazovanju evropske statistike, v celoti spoštujejo evropske in druge mednarodne standarde, smernice in dobre prakse. Sloves dobrega upravljanja in učinkovitosti krepi verodostojnost statistik. Pomembni vidiki so dobra metodologija, ustrezni statistični postopki, razumna obremenitev dajalcev podatkov ter stroškovna učinkovitost.

Dobra metodologija je podlaga za kakovostne statistike. Za to so potrebni ustrezna orodja, postopki ter strokovno znanje.

KAZALNIKI

- 7.1: Celoten metodološki okvir, ki se uporablja za evropsko statistiko, se zgleduje po evropskih in drugih mednarodnih standardih, smernicah in dobrih praksah.
- 7.2: Obstajajo postopki za zagotovitev dosledne uporabe standardnih konceptov, definicij in klasifikacij v celotnem statističnem organu.
- 7.3: Za zagotovitev boljše kakovosti se poslovni register in okvir za raziskovanja o prebivalstvu redno ocenjujeta in po potrebi prilagajata.
- 7.4: Nacionalni klasifikacijski in ustrezni evropski sistemi so do podrobnosti usklajeni.
- 7.5: Zaposlujejo se diplomanti iz ustreznih akademskih strok.
- 7.6: Statistični organi izvajajo politiko stalnega poklicnega usposabljanja svojih zaposlenih.
- 7.7: Organizirano je sodelovanje z znanstveno skupnostjo za izboljšanje metodologije in učinkovitosti uporabljenih metod ter za spodbujitev uporabe boljših orodij.

NAČELO

8

USTREZNI STATISTIČNI POSTOPKI

Ustrezni statistični postopki, uporabljeni od zbiranja podatkov do njihove potrditve, so podlaga za kakovostno statistiko.

KAZALNIKI

- 8.1: Kadar evropske statistike temeljijo na administrativnih podatkih, morajo biti definicije in koncepti, ki se uporabljajo za administrativne namene, dober približek tistih, ki so potrebni za statistične namene.
- 8.2: Pri statističnih raziskovanjih se vprašalniki pred začetkom zbiranja podatkov sistematično testirajo.
- 8.3: Načrti raziskovanja, izbori vzorcev in metode ocenjevanja so dobro utemeljeni, se redno pregledujejo in po potrebi spreminjajo.
- 8.4: Postopki zbiranja, vnosa in šifriranja podatkov se redno spremljajo in po potrebi spreminjajo.
- 8.5: Za urejanje in vstavljanje podatkov se uporabljajo ustrezne metode, ki se redno pregledujejo, spreminjajo ali po potrebi posodablajo.
- 8.6: Revizije se opravijo po standardnih, uveljavljenih in preglednih postopkih.
- 8.7: Statistični organi sodelujejo pri načrtovanju administrativnih zbirk podatkov, da bi bili ti primernejši za statistične namene.
- 8.8: Z upravljavci administrativnih podatkov se sklenejo dogovori, ki določajo njihovo skupno zavezo za uporabo teh podatkov za statistične namene.
- 8.9: Statistični organi sodelujejo z upravljavci administrativnih podatkov pri zagotavljanju kakovosti podatkov.

NAČELO

9

RAZUMNA OBREMENITEV DAJALCEV PODATKOV

Breme poročanja je sorazmerno s potrebami uporabnikov in za dajalce podatkov ni preveliko. Statistični organi spremljajo obremenitve zaradi poročanja in določajo cilje za postopno zmanjšanje teh obremenitev.

KAZALNIKI

- 9.1: Obseg in raven podrobnosti zahtev evropske statistike sta omejena na nujno potrebno.
- 9.2: Obremenitev poročanja je čim bolj enakomerno porazdeljena med opazovano populacijo.
- 9.3: Informacije, ki se zahtevajo od podjetij, se v največji meri črpajo iz njihovih računovodskih izkazov, kjer je mogoče, pa se za lažje poročanje uporabljajo elektronska sredstva.
- 9.4: Kadar je le mogoče, se uporabljajo administrativni viri, da ne pride do podvajanja zahtev po informacijah.
- 9.5: V statističnih organih se podatki souporabljajo, da se prepreči podvajanje raziskovanj.
- 9.6: Statistični organi spodbujajo ukrepe, ki omogočajo povezovanje podatkovnih virov za zmanjšanje obremenitve poročanja.

NAČELO

10

STROŠKOVNA UČINKOVITOST

Viri se uporabljajo učinkovito.

KAZALNIKI

- 10.1: Porabo virov statističnih organov spremljajo notranji in neodvisni zunanji ukrepi.
- 10.2: Zmožnosti informacijske in komunikacijske tehnologije so optimizirane za zbiranje, obdelavo in izkazovanje podatkov.
- 10.3: Obstajajo proaktivna prizadevanja za izboljšanje statistične uporabnosti administrativnih podatkov in omejitev uporabe neposrednih raziskovanj.
- 10.4: Statistični organi spodbujajo in izvajajo standardizirane rešitve, ki povečujejo uspešnost in učinkovitost.

Statistični rezultati

Razpoložljive statistike zadovoljujejo potrebe uporabnikov, so skladne z evropskimi standardi kakovosti in se uporabljajo za potrebe evropskih institucij, vlad, raziskovalnih ustanov, podjetij in javnosti na splošno. Pomembna vprašanja so, v kolikšnem obsegu so posamezne statistike ustrezne, natančne in zanesljive, pravočasne, skladne, primerljive med regijami in državami ter uporabnikom zlahka dostopne.

NAČELO

11

USTREZNOST

Evropske statistike zadovoljujejo potrebe uporabnikov.

KAZALNIKI

11.1: Obstajajo postopki za posvetovanje z uporabniki, za spremljanje ustreznosti in uporabnosti obstoječih statistik za zadovoljitev potreb uporabnikov ter za preučitev njihovih novih in prednostnih potreb.

11.2: Prednostne potrebe se zadovoljujejo in so izražene v delovnem programu.

11.3: Zadovoljstvo uporabnikov se redno in sistematično spremlja.

NAČELO

12

NATANČNOST IN ZANESLJIVOST

Evropske statistike natančno in zanesljivo prikazujejo realno stanje.

KAZALNIKI

12.1: Vhodni podatki ter vmesni in končni statistični rezultati se redno ocenjujejo in potrjujejo.

12.2: Vzorčne in nevzorčne napake se merijo in sistematsko dokumentirajo v skladu z evropskimi standardi.

12.3: Revizije se za izboljšanje statističnega procesa redno analizirajo.

NAČELO

13

PRAVOČASNOST IN TOČNOST

Evropske statistike se objavljajo pravočasno in točno.

KAZALNIKI

13.1: Za pravočasnost veljajo evropski in drugi mednarodni standardi za objave.

13.2: Standardni čas dneva za objavljanje statistik je objavljen.

13.3: Pri pogostosti objavljanja statistik se v čim večji meri upoštevajo zahteve uporabnikov.

13.4: Vsak odmik od napovedanega datuma objave se najavi in razloži, določi pa se tudi novi datum objave.

13.5: Predhodni rezultati sprejemljive skupne natančnosti se lahko objavijo, kadar se oceni, da je to koristno.

Evropske statistike so notranje in časovno skladne ter primerljive med regijami in državami. Sorodne podatke iz različnih virov je mogoče povezovati in uporabljati skupaj.

KAZALNIKI

- 14.1: Statistike so notranje koherentne in skladne (tj. upoštevane so aritmetične in računovodske enakosti).
 14.2: Statistike so primerljive v razumno dolgem časovnem obdobju.
 14.3: Statistike se pripravljajo na podlagi skupnih standardov glede področja uporabe, definicij, enot in klasifikacij v različnih raziskovanjih in virih.
 14.4: Statistike iz različnih virov in z različno periodičnostjo se med seboj primerjajo in usklajujejo.
 14.5: Mednacionalna primerljivost podatkov v okviru evropskega statističnega sistema je zagotovljena z rednimi izmenjavami med evropskim statističnim sistemom in drugimi statističnimi sistemi. Metodološke študije se izvajajo v tesnem sodelovanju med državami članicami in Eurostatom.

Evropske statistike so predstavljene v jasni in razumljivi obliki, izkazujejo se na primeren in ustrezen način ter so na voljo in dostopne na nepristranski podlagi skupaj z metapodatki in smernicami.

KAZALNIKI

- 15.1: Statistike in ustrezni metapodatki so predstavljeni in arhivirani v obliki, ki omogoča pravilno razlago in smiselne primerjave.
 15.2: Za izkazovanje statistik se uporablja sodobna informacijska in komunikacijska tehnologija ter po potrebi tradicionalna tiskana oblika.
 15.3: Kadar je mogoče, se pripravljajo analize po meri uporabnika, ki se tudi objavljajo.
 15.4: Dostop do mikropodatkov je dovoljen za raziskovalne namene, ureja pa se s posebnimi pravili ali protokoli.
 15.5: Metapodatki so dokumentirani v skladu s standardiziranimi metapodatkovnimi sistemi.
 15.6: Uporabniki so obveščeni o metodologiji statističnih procesov in tudi o uporabi administrativnih podatkov.
 15.7: Uporabniki so obveščeni o kakovosti statističnih rezultatov glede na merila kakovosti za evropsko statistiko.

Za več informacij o Kodeksu ravnanja evropske statistike:

http://www.stat.si/drz_stat_kakovost_kodeks.asp

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/quality/code_of_practice